

Zakaj v slovensko šolo

Temelj vsakega naroda je vzgoja mladih!

Diogenes

Slovenska šola je glavni dejavnik pri ohranjanju narodne manjšine v Italiji, pravzaprav za razvoj in napredek vsakega naroda. Ker bo 25. januarja potekel rok predvpiša v vrtece in osnovne šole ter pogojni vpis v srednjo in višjo srednjo šolo, je prav, da se nekoliko zamislimo v vlogo in pomen, ki ga ima izbira šole za otroka, a tudi za starše in za skupnost, v kateri živimo in ji pripadamo. Ni namreč poceni ali slučajno vprašanje koliko otrok obiskuje slovensko šolo. Šola je odločilen pokazatelj, kako gre vsej narodni skupnosti pri nas. Glavni so namreč odraz družin, iz katerih prihajajo, otroci, njihovi starši in sorodniki, strici in dedki pa sestavljajo slovensko narodno skupnost v mejah Italije. Že nekaj let beležimo demografski padec. V vrtcih in v osnovnih šolah je število otrok vedno manjše. Stanje je v zadnjem letu nekoliko boljše, a je vsekakor res, da je otrok malo in prav nič tolažljiva ni ugotovitev, da je vedno manj otrok tudi na italijanskih šolah.

Prav zato je treba v zvezi s slovensko šolo poudariti predvsem dvoje. Najprej, da moramo vsi skrbeti, da bi vsak otrok slovenskih staršev ali otrok iz mešanega zakona bil vpisan v slovensko šolo. Objektivno gledano je ta skrb najprej mišljena v dobro otroku samemu, ki bo v slovenski šoli gotovo imel več priložnosti za kulturno obogatitev, če drugače ne v dejstvu, da bo spoznal slovensko in tudi italijansko kulturo. V italijanski šoli te možnosti ne bi imel. V življenju pa je itak znano, da širše znanje odpira tudi večje možnosti za zaposlitev.

Drugi poudarek pa velja šolnikom in vsem, ki so soudeleženi v šolskem življenju. Slovenska šola si ne sme privoščiti, da bi izgubljala na kvaliteten nivoju. Prav kvaliteta in resnost bi morali biti glavni in odločilni faktor, ki bi privabljal vpise. A pri tem ne gre za številčnost. Gre za edino odgovorno zadržanje ne le do otrok, ampak tudi do naroda, če hočemo, do človeštva nasplošno. Kajti tudi kot manjšina se ne moremo in ne smemo zapreti v neki ozki svet. Težnja slovenske šole je bila usmerjena v širša obzorja in pravilno je, da naša šola nadaljuje v tem smislu. Da pa je

dalje na 2. strani

Hočejo izriniti Ssk iz deželnega sveta?

Od deželnega tajništva Slovenske skupnosti smo prejeli v objavo tole poročilo:

»Slovenska skupnost odločno zavrača predloge sprememb deželnega volilnega zakona, ki bi zaradi uperjenosti proti obstoju manjših strank avtomatično izključile iz deželnega sveta edino slovensko stranko v Italiji. O tem je razpravljalo strankino deželno tajništvo, ki je obravnavalo nedavni dvostranski sestanek delegacij SSK in Socialistične stranke Italije. Socialisti so pod vodstvom deželnega tajnika Sara izrazili namen, da še v tej zakonodajni dobi predlagajo ukrepe za zmanjšanje števila političnih skupin v prihodnjem deželnem svetu, ki bo izvoljen po vsej verjetnosti ob koncu junija. Delegacija SSK pod vodstvom deželnega tajnika Jevnikarja je izrazila nasprotovanje volilnim mehanizmom, ki bi 25 let po sprejetju posebnega statuta Furlanije-Juljske krajine in po 24 letih aktivne prisotnosti SSK v deželnem svetu skušali izključiti iz tega zakonodajnega telesa takega glasnika teženj in zahtev slovenskega prebivalstva. Če že mora priti do reform, morajo upoštevati pravico manjšin do političnega zastopstva. Tako je na primer v Zahodni Nemčiji stranka narodne manjšine oproščena določila, ki velja za vse ostale stranke, in sicer da morajo doseči vsaj 5 odstotkov glasov, da lahko sodelujejo pri

delitvi svetovalskih mest. Zato SSK pričakuje od socialistov, da v svojih predlogih zajamčijo izvoljeno zastopstvo narodnih manjšin. Drugače sedanjih predlogov ni mogoče oceniti drugače, kot da predstavljajo napad ne le na Slovensko skupnost, temveč na vso slovensko manjšino, kot tudi na ustavno načelo manjšinske zaščite in na demokratično pravico državljanov, da svobodno izbirajo svoje izvoljene predstavnike.

Deželno tajništvo SSK je na zadnji seji, ki je bila v Nabrežini, tudi potrdilo dokončno besedilo novega predloga SSK za globalni zaščitni zakon. Prejšnje besedilo so pravna komisija in drugi strokovnjaki temeljito predelali, posodobili in precizirali v točkah, ki so bile pretekla leta v središču javnih razprav. V kratkem bodo parlamentarni zastopniki strank narodnih manjšin predložili besedilo, ki zdaj obsega 30 členov, v rimskem parlamentu. Po predložitvi bo Slovenska skupnost temeljito predstavila svoje predloge slovenski in italijanski javnosti.

Glede priprave na deželne volitve je tajništvo sklenilo, da bo v soboto, 30. januarja, popoldne v Jamljah zasedal strankin deželni svet.

nadaljevanje na 2. strani

Avtonomisti v Tridentu spet združeni

Ob Gardskem jezeru je bilo v nedeljo, 17. t.m., zasedanje obeh avtonomističnih gibanj na Tridentinskem, na katerem je prišlo do ustanovitve skupnega avtonomističnega gibanja, ki se imenuje »Tridentinsko tirolska avtonomistična stranka«. Pred petimi leti je nastal razkol v tedanjem Tridentinsko-tirolskem gibanju, tako da sta na deželnih volitvah nastopili dve avtonomistični stranki. Po petih letih pa je po dolgih pogajanjih prišlo do združitve obeh avtonomističnih gibanj.

Na ustanovnem občnem zboru ob Gardskem jezeru so bili prisotni predstavniki avtonomističnih gibanj iz Veneta, Lombardije in Doline Aoste, iz Južnega Tirola pa je prišel sam deželni glavar in predsednik Južnotirolske ljudske stranke Silvius Magnago, ki so ga udeleženci občnega zbora sprejeli z burnim ploskanjem. V svojem

govoru je Magnago dejal, da je združitve obeh avtonomističnih gibanj na Tridentinskem zgodovinskega pomena. Hkrati je zagotovil polno sodelovanje v okviru prizadevanj za zaščito avtonomije na Tridentinskem in na Južnem Tirolskem. Do prihodnjega kongresa bo nova Tirolsko-tridentinska stranka imela dva predsednika. To sta Enrico Pruner in Franco Tretter, ki sta doslej bila predsednika ločenih avtonomističnih strank na Tridentinskem.

—o—

Avstrijsko ustavno sodišče je razsodilo, da so nekateri odstavki zakona o narodnih manjšinah v nasprotju z republiško ustavo. Na ustavno sodišče je vložila priziv skupina gradiščanskih Hrvatov, ki se je pritožila, da se ne more izražati v materinem jeziku v nekaterih javnih uradih.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 24. januarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Srebrno kopito« (Renzo Cigoj - Alenka Rebula); 11.00 »Oprosti, ne juriš?« ali prebiranje vsakdana; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski tednik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditvev; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 25. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Primorski emigranti od Soče do Mlade Soče — pričevanja o ljudeh in društvih; 9.20 Horoskop; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanje proti zrelosti; 12.00 Skok v preteklost; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glasbeni vrtljak; 14.30 Spomin na Woodyja; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Križanovska: »Nemeza«; 15.30 Mi mladi; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.30 Top lestvica; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 26. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Telovadba za vsak dan; 9.20 Kramljanje o modi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Od trte do vina; 12.15 Analiza enogastromske ponudbe naše dežele; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Križanovska: »Nemeza«; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 16.30 Analiza enogastromske ponudbe naše dežele; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Luciano Morandini: »lorjeve blodnje«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 27. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Rožice te Čaninaue«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 12.40 Nekaj besed o medu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor Zarja iz Trbovelj; 13.40 Živ-žav; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 14.40 Drugačen glas; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Križanovska: »Nemeza«; 16.30 Moda skozi čas; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Slovenska postna premissljevanja«; 18.25 Ko pogledam v nebo; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 28. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Med nebom in zemljo; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Križanovska: »Nemeza«; 15.30 Problemi sodobne družbe; 15.45 Glasbeni telefon; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Finski zbor »Jyaskylan Studiokouoro«; 18.00 Tigrova duša — spomini na Alberta Rejca; 18.30 Naši toni; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 29. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Izkustvo film (I.); 12.00 Izkustvo film (II.); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Partizanski pevski zbor iz Ljubljane; 13.40 LP tedna; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Rišite z nami!; 14.30 Okoli po svetu; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Križanovska: »Nemeza«; 15.30 »Krivi preroki«; 16.00 Glasbene diagonale; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Revival za danes; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 30. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Človek in okolje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom naredu stazi-ce« — oddaja iz Kanalske doline; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Oprosti, ne juriš?« ali prebiranje vsakdana; 18.30 V ritmu jazz; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Pravilnik o stavkah v Sloveniji

Ko na podlagi objektivne ocene sindikat ugotovi, da so odpovedali vsi samoupravni mehanizmi in poti za reševanje delavskih zahtev, ki vsebujejo elemente in karakteristike razrednega protesta, potem mora sindikat — če želi biti delavska organizacija — prirediti in voditi stavke. S stavkovnim gibanjem se izvršuje nujni pritisk za odpravljanje deformacij, ki ogrožajo samoupravni položaj delavca. Tako je rečeno v pravilniku o stavkah, ki ga je 18. t. m. osvojilo predsedstvo slovenskih sindi-

katov. Nadalje je v dokumentu definirana vloga sindikalne organizacije v spornih slučajih. V preteklem letu je bilo v Sloveniji 227 stavk, to je 40 odstotkov več kot leta 1986. Stavk se je udeležilo 34 tisoč 300 delavcev, to pa je kar 90 odstotkov več kot leta 1986. Vzrok za stavke je bil po oceni poročevalca Dušana Rebolje odgovor delavcev na državno prisilo in etatistične odnose. Pristavil je, da delavci sami zahtevajo, da sindikat prevzame vlogo posredovalca med državo in delavstvom.

Zakaj v slovensko šolo

■ nadaljevanje s 1. strani

slovenska šola, kljub neizbežnim pomanjkljivostim, dobra, nam potrjuje dejstvo, da naši učenci, dijaki in maturantje dosegajo odlične uspehe na raznih natečajih in tekmovanjih. Seveda, za mnoge je šola le dolgočasen kraj, kjer preživljajo pol dneva, a to je velikokrat posledica splošnega odnosa, ki ga imajo mladi ljudje do sveta, ki jih obdaja. Pri tem velja poudariti, da gre za zanimivo psihološko vprašanje obzrižnosti mladih. Prav šola pa pri tem lahko igra odločilno vlogo pri oblikovanju zrelih, odgovornih osebnosti, ki bodo imele smisel za delo v skupnosti, za vrednote, kot so narod, jezik in delo za skupnost.

ZAKAJ HOČEJO IZRINITI SSK IZ DEŽELNEGA SVETA?

■ nadaljevanje s 1. strani

Dne 6. februarja bo delegacija Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije pod vodstvom predsednika Jožeta Smoleta vrnila obisk Slovenski skupnosti v naši deželi. Prejšnje srečanje je bilo januarja lani v Ljubljani.

LETOŠNJE STERIJINO POZORJE

Na letošnji festival dramske umetnosti Sterijino pozorje, ki se bo pričel 26. maja v Novem Sadu, se je prijavilo 51 gledaliških hiš z 68 predstavami. Kot je povedal ravnatelj Sterijinega pozorja Mileta Radovanović, gre za predstave v sedmih jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije, in sicer srbohrvaščini, slovenščini, makedonščini, albanščini, madžarščini, turščini in romskem jeziku. Po številu prijavljenih gledaliških hiš je letošnje 33. Sterijino pozorje visoko nad povprečjem. Iz Slovenije se je prijavilo 10 gledališč s 14 predstavami, prav toliko pa tudi iz Srbije.

Slovensko stalno gledališče iz Trsta je predlagalo dve predstavi iz tekočega abonmaja, in sicer Nušičevo »Sumljivo osebo« v režiji Dušana Jovanovića in Cankarjevega »Kralja na Betajnovi« v režiji Maria Uršiča.

—o—

V Argentini je propadel vojaški upor, ki ga je vodil polkovnik Aldo Rico. Njegov poziv je ogromna večina vojske zavrnila in ostala zvesta predsedniku Alfonsinu. Voditelj upora, kakih 300 častnikov in podčastnikov ter nekaj civilistov so zdaj v zaporu.

Zahteva sankcije proti Severni Koreji

Južna Koreja je uradno pozvala Združene države in Japonsko, naj uvedejo sankcije proti Severni Koreji, ki je obtožena, da je odgovorna za lanski atentat na južno-korejskem potniškem letalu; 115 ljudi je 29. novembra lani izgubilo življenje, ko je na krovu eksplodirala bomba v trenutku, ko je bilo letalo v zračnem prostoru Burme, med poletom iz Iraka proti domovini. Pred nekaj dnevi je prišlo na dan, da je bombo nastavila neka korejska mladenka, ki je izpovedala, da je to naredila po na-

ročilu severno-korejskega režima. Razširil se je glas, da je atentat osebno zasnoval sin severno-korejskega predsednika Kim Il Sunga. Cilj tega zločinskega dejanja je bil menda sabotiranje bodočih olimpijskih iger v južno-korejskem glavnem mestu Seulu. Vsa ta razkritja so naletela na velik odmev v mednarodni javnosti. Združene države so že namignile, da razmišljajo o kakem ukrepu proti Severni Koreji, vendar so izrecno naglasile, da ne prihaja v poštev kako vojaško dejanje.

V Zagrebu je umrl Andrija Artuković

Iz Zagreba je prispela vest, da je pred nekaj dnevi umrl Andrija Artuković, nekdanji notranji minister Paveličeve »nezavisne države Hrvaške«. Star je bil 89 let. Artuković je dolgo let po vojni živel v Združenih državah, februarja 1986 pa so ga ameriške oblasti izročile Jugoslaviji, ki je to zahtevala v utemeljitvi, da gre za vojnega zločinca, krivega pokolov civilnega prebivalstva in vojnih ujetnikov med drugo svetovno vojno. Po izročitvi je bil v Zagrebu sodni proces, na katerem so Ar-

tukovića obsodili na smrt. To se je zgodilo maja 1986. Z izvršitvijo smrtne obsodbe pa so odnašali zaradi obolenosti priletnega obsojenca. Njegova smrt pred nekaj dnevi je tako po naravni poti prehitela eksekucijo, ki so jo odlagali iz že prej omenjenih zdravstvenih razlogov. Z njegovimi posmrtnimi ostanki bodo ravnali tako, ko da bi bil usmrčen na osnovi izrečene kazni. To v praksi pomeni, da »balkanski Himmler«, kot so ga tudi imenovali, ne bo imel vidnega posmrtnega obeležja.

Sv. Hema Krška ob 50-letnici razglasitve (1938-1988)

Napoved, da bo papež obiskal prihodnje leto Avstrijo, in ob tej priložnosti verjetno tudi Krko (Gurk) na Koroškem, kjer je grob sv. Heme (E-me), ki je bila leta 1938 razglašena za svetnico, že pred 700 leti pa za blaženo, je v slovenski javnosti na Koroškem, kakor tudi drugod znova poživila zanimanje za to svetnico.

V celovškem »Našem tedniku« je opozoril na ta dogodek T. Sušnik, podpisan kot Karantanus, in predstavil sv. Hemo kot slovensko svetnico, ponovivši pri tem nehote staro nemškutarsko propagando, da je bil njen kulturni svet gotovo nemški, da je pa najbrž res znala govoriti s podložniki v slovenskem jeziku ...

Takšno samoponiževanje slovenstva je seveda povsem odveč, saj nam zgodovinski viri še za kasnejša stoletja govorijo, da se je slovenski jezik v Karantaniji obdržal med plemstvom, npr. slovenski pozdrav vojvode Bernarda (1227) ali slovenska ustoličevanja in zaprisege vladarju (do 1728).

Značilno je, da je članek o sv. Hemi v celovškem slovenskem tedniku imel dokajšen odmev. Oglasil se je dr. Tropper, arhivar celovške škofije z zanimivim prispevkom med pismi bralcev, v katerem je mdr. označil kot špekulacijo navajanje, da sv. Hema izhaja iz rodu bavarskih plemičev, in poudaril, da nam zgodovinske listine kažejo le to, da je bil prednik sv. Heme grof Sventopolk, kateremu je kralj in cesar Arnulf Koroški leta 898 podelil v Krški dolini obsežna posestva (ali tudi grof Valtuni, 895 posestnik v Trušenjski dolini). Žal tudi ta izvedenec navaja za karantansko slovenske ljudi le naziv »slovanski« in ne slovenski. Ob koncu svojega izvajanja pa sodi, da bi bilo narobe, če bi hoteli sv. Hemo narediti pri Slovencih za nekakšen nacionalni lik češčenja, podobno kot so jo delali že nemški nacionalci ob razglasitvi leta 1938 za nemško »svetnico«. Na tako gledanje je živahno odgovorila v svojem pismu tudi slovenska bralka iz Špitala ob Dravi.

Vsakršen nacionalizem pri tem, kar zadeva češčenje sv. Heme, je pač pogrešen. Kakšna »nemška« svetnica gotovo ni mogla biti, ker je delovala in živela v času Karantanije. Dejansko gre samo za slovensko in za avstrijsko svetnico, saj so Slovenci in današnji Avstrijci, ne glede na jezik (slovenski ali nemški), nasledniki srednjeveške kneževine Karantanije.

Zal so odgovorni cerkveni krogi v zadnjih sto letih češčenje sv. Heme povsem zanemarjali, dasi je poprej obstajalo dolga stoletja. Že leta 1229 so sestavili zapisnik izrednih ozdravljenj in uslišanj na njeno priprošnjo. Romarjem na Krko, na njen grob, so papeži podeljevali posebne odpustke. Leta 1466 se je končno sestala komisija, da preišče razne dogodke in uslišanja. Ob tej priliki so imeli tudi številne slovesnosti in pobožnosti za ljudstvo, z nagovori in pridigami v slovenskem in nemškem jeziku. Zapisnik komisije so poslali v Rim. Toda turški napadi in zatem protestantske homatije so bile vzrok, da je zadeva s svetniško razglasitvijo zastala, in to kar za nekaj stoletij, do 1938.

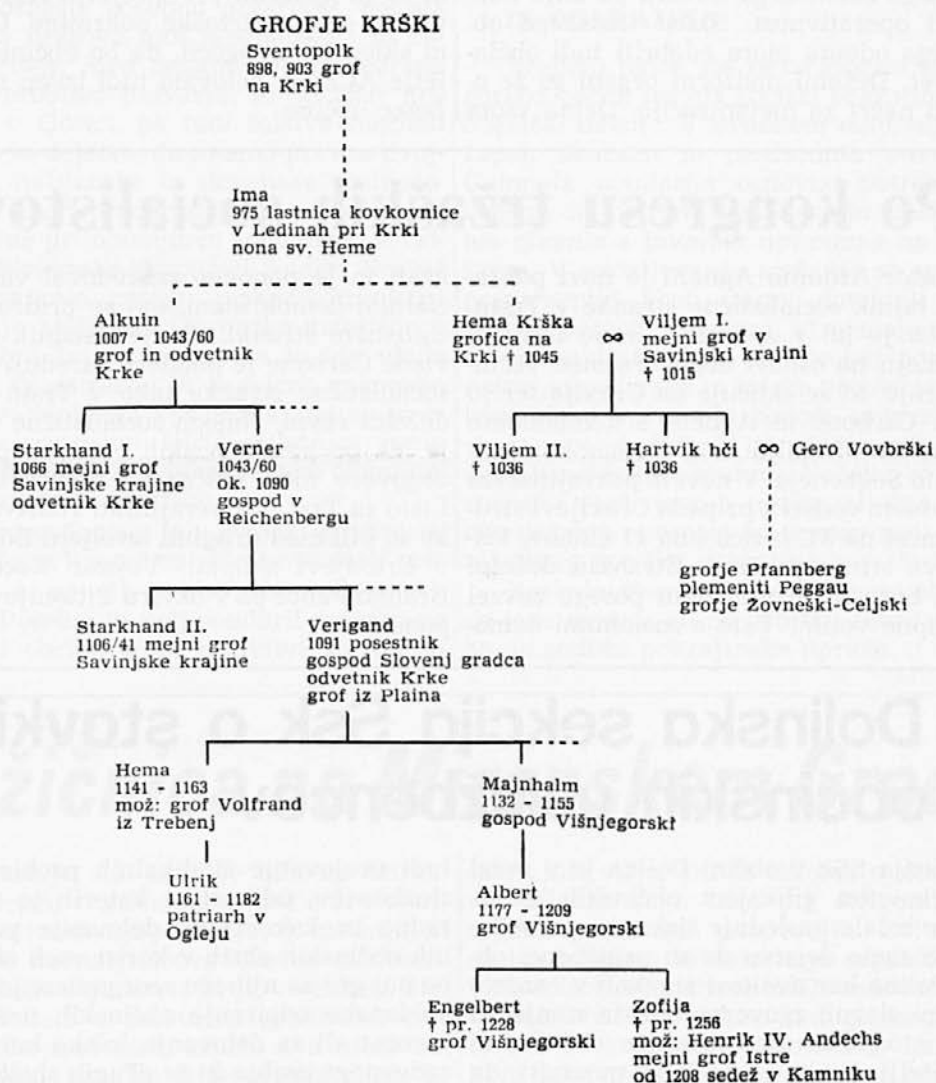
Po protestantski reformaciji so romanja na Krko spet zaživela. To je bilo v 17. stoletju. Že v naslednjem pa so bila spet prepovedana, in sicer pod vladjo cesarja Jožefa II. (1780-1790). Po smrti tega cesarja pa so se nadaljevala. In ne le s Korškokega, Kranjci so imeli zaobljubljeno božjo pot 4. nedeljo po Veliki noči, Štajerci so

romali o Binkoštih. Splošni romarski shod pa je bil 29. rožnika, na dan smrti blažene grofice.

Ali je bila sv. Hema slovenskega rodu ali ne, ne bi smelo biti vprašanje pri tem, koliko gre v njenem primeru za slovensko svetnico. Odločujoče je predvsem to, med katerim ljudstvom vrši svetniška oseba svoje poslanstvo. Tako imajo npr. Nemci za svojega apostola in svetnika sv. Bonifacija, ki je bil irskega porekla. Po nemških deželah pa je bilo njegovo misijonarjenje odločilno za pokristjanjenje. Prav nič ne moti, če ga častijo kot svojega tudi Irci. V pokristjanjenju Karantanije je imel po letu 750 odločilno vlogo sv. Modest, čigar češčenje so pri Slovencih odgovorni krogi prav tako povsem opustili, kakor že češčenje sv. Heme. Iz panslovanske zagnano-

sti so zadnjih sto let pospeševali predvsem češčenje sv. Cirila in Metoda, in še to le v pomenu »slovanskih« blagovestnikov. Toda delovanje obeh sv. bratov je bilo gotovo daleč od misli, da bi spodrivala spomin drugih zaslužnih misijonarjev, ki so prišli med Slovence od Zahoda. Zato je takšno opuščanje češčenja bodisi sv. Hame kakor sv. Modesta, apostola Karantanije, tudi za današnji pokoncilski čas neopravičljivo. Njuni osebnosti bi morali slovenski verni javnosti predstaviti v pomenu slovenskih svetnikov. Nikogar ne bi smelo motiti, če ju častijo tudi Avstrijci oz. Irci.

Samo v tem, kar zadeva zgodovino, je lahko potem pomembno, kakšnega porekla je bila sv. Hema! Začetnik njenega rodu oz. grofov Krških je bil slovenski grof Sventopolk, kateremu je cesar Arnulf Koroški leta 898 podelil Krško grofijo in okrožje Breže (Friesach). Njegovo slovensko poreklo priznavata tudi avstrijsko in nemško zgodovino. Njegov rodovnik pa je po deloma manjkajočih podatkih naslednji:

Kot vidimo iz rodovnika, ima rod sv. Heme, grofje Krški, dokaj pomembno mesto v zgodovini Karantanije, in zatem bodisi v slovenski kot v avstrijski. Rodbinska veja po njeni (neimenovani) hčeri se izteka v gospode Žovneške, poznejše grofe Celjske. Rodbinska veja po njenem bližnjem sorodniku, verjetno bratrancu Alkuinu pa se končuje pri grofih Višnjegorskih in po njih hčeri v grofih Andechs-Meran, ki so imeli pomembno vlogo na Kranjskem.

Iz imena njenega sina Hartvika bi sklepali na sorodstvo z rodbino koroških palatinov Hartvikov. Cesar Henrik II. Sveti (1002-1022) iz bavarske veje Otonov pa ima Hemo za svojo nečakinjo, verjetno po sorodstvu preko Luitpoldincev, mogočne rodbine vojvod v Karantaniji in na Bavarskem. V slovenskem zgodovinoisju je

ta rodbinska prepletenost kakor tudi njen pomen, premalo raziskana.

Iz Heminega življenja vemo, da je živela zelo pobožno. Njen mož Viljem I., mejni grof iz Savinjske krajine, je umrl na svojem povratku z romanja v Rim. Njena rodbina je bila takrat, ob sporu med papežev in cesarjevo stranko, na papeški strani. V medsebojnih sporih obeh strani sta bila ubita tudi sinova. Ubil naj bi ju karantanski vojvoda Adalbero Eppenstein, ki je bil na strani cesarja Konrada II. Salijca.

Po smrti moža in sinov je Hema nasledila ogromno premoženje. Njeno nasledstvo je bilo mogoče le po karantanskem pravu, imenovanem »institutio Sclavenica«, saj po kakem germanškem pravu žena ni mogla nasledovati rodbine

Metan v občini Devin Nabrežina

Metanizacijsko omrežje na ozemlju devinsko-nabrežinske občine bo realiziralo podjetje ACEGA. Tržaški občinski odbor je v ponedeljek, po natančni preučitvi tehničnih in upravnih aspektov koncesije, ki predvideva metanizacijo devinsko-nabrežinske občine s strani tržaškega podjetja ACEGA, odobril zadevni sklep. Načrt predvideva nad 6 milijard lir investicij, 45% katerih bodo bremenili upravo devinsko-nabrežinske občine. Ostalo vsoto bo investiralo direktno podjetje ACEGA, ki predvideva — na podlagi ekonomskega plana — totalno povračilo v obdobju tridesetih let, kolikor bo trajalo upravljanje celotnega omrežja.

Devinsko-nabrežinski občinski svet je že pred časom odobril zadevni sklep; sklep tržaškega občinskega odbora pa daje koncesiji operativnost. Sklep tržaškega občinskega odbora mora odobriti tudi občinski svet. Deželni nadzorni organi so že odobrili načrt za metanizacijo. Delna vsota

finančnih sredstev je že razpoložljiva, kar bo omogočilo skorajšnji začetek del. Prvi sklop del predvideva metanizacijo Vižovelj in Sosljana, istočasno pa bodo pripravljene dokumenti za dobavo utekočinjenega plina tudi kraškim vasem. Dela za metanizacijo občinskega ozemlja bodo morali dovršiti v teku treh let.

Župan devinsko-nabrežinske občine Bojan Brezigar je izrazil zadovoljstvo, da je tržaški občinski odbor odobril ta sklep, ki bo omogočil realizacijo ene izmed glavnih točk upravnega načrta sedanje občinske uprave. Župan je tudi poudaril dejstvo, da bo metanizacijsko omrežje upravljalo javno podjetje, kar brez dvoma predstavlja večje jamstvo za prebivalstvo ter se zahvalil tržaškemu upraviteljem, za naklonjenost, ki so jo pokazali pri sprejetju tega sklepa v prid celotne tržaške pokrajine. Omenjeni sklep bo omogočil, da bo občinsko podjetje ACEGA delovalo tudi izven meja tržaške občine.

Po kongresu tržaških socialistov

Senator Arduino Agnelli je novi pokrajinski tajnik socialistične stranke v Trstu. Izvoljen je bil z aplavzom in je nasledil Segheneju na osnovi dogovora med večinsko strujo, ki se sklicuje na Craxija ter jo vodita Carbone in Agnelli s komponento reformista Pittonija in z levičarsko komponento Segheneja. V novem pokrajinskem strankinem vodstvu pripada Craxijevi struji 14 mest na 31, levica ima 11 članov, Pittonijeva struja pa šest. Strankin deželni tajnik Saro se je v svojem posegu zavzel za skupne volilne liste s socialnimi demo-

krati in je ponovno posredoval vabilo socialnim demokratom, naj se pridružijo socialistični stranki. Podpredsednik deželne vlade Carbone je poudaril osrednji položaj socialistične stranke tako v Trstu kot na deželni ravni. Naloga socialistične stranke je, da po pomladanskih volitvah prepreči dogovore med krščansko demokracijo in Listo za Trst. V pokrajinsko vodstvo stranke so bili med drugimi izvoljeni Edi Zobec v Craxijevi skupini, Vojmir Kocman in Branko Pahor pa v okviru Pittonijeve komponente.

Dolinska sekcija Ssk o stavki občinskih uslužbencev

Sekcija Ssk v občini Dolina je v zvezi s stavkovnim gibanjem občinskih uslužbencev izdala naslednje tiskovno poročilo:

»Že samo dejstvo da so uslužbenci občine Dolina kar dvakrat stavkali v razdobju 8 dni, dovolj zgovorno odraža stanje, ki vlada v odnosih med njimi in občinskimi upravitelji. Treba je nadalje spomniti, da to napeto ozračje ni nastalo včeraj, temveč se vleče že dolgo časa. Kljub temu uprava v vsem tem razmeroma dolgem obdobju ni znala urediti perečih odprtih problemov uslužbencev raznih občinskih služb, ki niso specifični za dolinsko občino, temveč so skupni vsem drugim krajevnim upravam, katere so jih tako ali drugače zadovoljivo rešile. Tako ni mogoče razumeti, da takšnih problemov niso rešili ravno v dolinski občini.

Ni naš namen se spuščati na tem mestu v konkretno vsebino spornih vprašanj, za rešitev katerih so neposredno poklicane sindikalne organizacije in občinska uprava. Kot politični predstavniki pa imamo pravico in dolžnost ocenjevati delovanje občinske uprave navseh področjih, torej

tudi urejevanje sindikalnih problemov uslužbencev, od rešitve katerih je odvisno redno in kakovostno delovanje posameznih občinskih služb v korist vseh občanov, pa naj gre za njihovo reorganizacijo, za popoldansko odpiranje občinskih uradov za javnost ali za delovanje šolske kuhinje in zadevnega osebja in še drugih služb. Če so druge občine znale zadovoljivo urediti takšne in podobne probleme, se postavlja vprašanje, zakaj do tega ne more priti tudi v občini Dolina.

Tu se odpira cela vrsta odgovorov na to vprašanje. Če bi občinska uprava malo manj časa in energij zapravljala — tako menijo mnogi — za probleme svetovne politike (kot, na primer, pisarjenje v Rim, Ženevo, Moskvo in Washington) in za razne reprezentančne nastope ter dajala prednost reševanju konkretnih problemov občanov, bi se gotovo ne znašli v tem kritičnem položaju. Zato razumen občan ne more ne biti solidaren z uslužbenci, starši otrok in drugimi komponentami, saj končno zahtevajo ureditev perečih problemov na pravični osnovi.«

Dr. Stojan Brajša - stoletnik

V nedeljo, 24. t.m., bo praznoval nadse častitljivi življenjski jubilej — 100-letnico rojstva — dr. Stojan Brajša. Že nekaj desetletij živi v Podgori pri Gorici, od koder je bila doma njegova pokojna žena Štefanija Leban in prav v Podgori mu vaščani pripravljajo posebno slovesnost, s katero bodo počastili njegov visoki življenjski jubilej.

Dr. Brajša se je rodil v Pazinu, kjer je tudi obiskoval tamkajšnjo znano hrvaško gimnazijo. Pravo je študiral na univerzah v Gradcu, Zagrebu in Padovi. Že kot študent je sodeloval v istrskih mladinskih organizacijah in bil med drugim urednik hrvaškega lista Pučki prijatelj, ki ga je na Krku izdajal škof Anton Mahnič.

Po prvi svetovni vojni se je naselil v Gorici, kjer je nekaj let imel tudi svojo odvetniško pisarno in bil vedno aktiven v tokratnih katoliških manjšinskih organizacijah na Goriškem. Zaradi fašizma se je v tridesetih letih umaknil v Jugoslavijo, kjer je opravljal razne službe, zlasti na sodiščih. Po vojni se je vrnil na Primorsko in bil do upokojitve v službi v pravnem uradu Zavezniške vojaške uprave v Trstu. V petdesetih letih se je za kratko dobo izselil v Kanado, kjer živi njegova hči, a se je kmalu vrnil v Gorico in se dokončno nastanil v Podgori.

Dr. Stojan Brajša je moč širokega znanja, odličen pravnik in filozof (tako je sodeloval pri sestavljanju učbenikov za slovenske višje srednje šole), zlasti pa »dober človek«, kot smo mu pravili — in ga še poznamo — v prijateljskih krogih. Jubilant sodi v tisto generacijo istrskih Hrvatov in primorskih Slovencev, katerih delo in rnanje sta bili odločilni, da je ljudstvo v Istri in na Primorskem ostalo v jedru narodno zavedno, kar je bil pogoj za kasnejšo narodno osvoboditev. V tej zvezi je treba hkrati ugotoviti, kako je dr. Brajša tudi naravnost vzoren primer tesnega sodelovanja med Hrvati in Slovenci v nekdanji Julijski krajini in Istri v okviru prizadevanj za narodni obstoj.

Jubilantu tudi naš list iskreno čestita ob stoletnici rojstva in mu želi, naj ga Bog še dolgo ohrani pri dobrem zdravju.

SEMINAR ZA ITALIJANSKE ŠOLNIKE V ISTRI IN NA REKI

Ljudska univerza iz Trsta je priredila v hotelu Jolly seminar za učno osebje italijanskih šol v Istri in na Reki. Gre za pobudo, ki sovpada s kriznim stanjem italijanske manjšine v Jugoslaviji. Njena osrednja organizacija Unija za Italijane v Istri in na Reki je namreč morala prekiniti s svojim delovanjem zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Po drugi strani pa posebno manjšinsko šolstvo v Jugoslaviji doživlja pravi prepod, saj je tudi v letošnjem letu znatno narasel vpis otrok v italijanskih šolah.

Seminarja, ki se je začel v ponedeljek, 18. t.m., se je udeležilo okrog 80 učiteljev in profesorjev. Na otvoritveni slovesnosti so bili prisotni predstavniki najvišjih deželnih in krajevnih oblasti.

Furlansko gibanje

Deželni kongres Furlanskega gibanja je gotovo dogodek, o katerem je prav, da spregovorimo nekaj besed. Slovenci smo v preteklih letih namreč sodelovali na volitvah s tem gibanjem. Deželni kongres gibanja, ki je bil v nedeljo, 17. t.m., v Spilimbergu, pa je pokazal, da obstajajo v Furlanskem gibanju samem razkoli, predvsem glede vodenja stranke. Dolgo tajniško poročilo Marca De Agostinija je bilo po dolgi razpravi odobreno z 51 glasovi. Proti sta glasovala dva delegata, kar 37 pa se jih je vzdržalo.

Prav število vzdržanih naj bi bil dokaz, da nesoglasja ne gre pripisati političnim smernicam Furlanskega gibanja. Vse skupine se strinjajo glede osnovne zahteve po ustanovitvi samostojne dežele Furlanije, v kateri bi Trst imel sicer svojo avtonomijo, gotovo pa ne bi več igral vloge glavnega mesta.

Tajnik De Agostino je med drugim napovedal, da se bo Furlansko gibanje na prihodnjih deželnih volitvah predstavilo s svojim znakom in da bo iskalo politične povezave z ekologisti. Zvesti pa bodo ostali osnovnim zahtevam po avtonomiji. O tem vprašanju je Furlansko gibanje organiziralo tudi predkongresno zborovanje v Vidmu.

Božični koncert v Ronkah

V nedeljo, 17. t.m., se je v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah zbralo veliko število ljubiteljev zborovske glasbe. Na sporedu je namreč bil tradicionalni koncert, ki ga že osmo leto prireja ženski pevski zbor iz Laškega. Letošnji koncert smo poslušali v posebni izvedbi, ker so prvič na tej prireditvi nastopili pevci iz Mirna, skupno s pevci iz sosednih vasi Rupa in Peč. Tokrat je bil spored zelo bogat. Po litanijah, ki jih je bral duhovnik Kodelja, je bil prvi del koncerta. Na koro je pel župnijski mešani zbor iz Mirna. Izvedel je osem pesmi skladateljev Cveka, Riharja, Hribarja, Saterja, Tomca in Ačka.

V drugem delu, ki je potekal pred oltarjem, je najprej moški zbor »Fantje treh vasi« zapel dve Gruberjevi pesmi, nato pa se je predstavil mogočni združeni moški zbor Miren-Rupa-Peč, ki je izvedel šest znanih pesmi skladateljev Laharnarja, Vodopivca, Kalingerja, Bratuža in Ipavca. Na koncu pa je spet nastopil mešani zbor iz Mirna, ki je izvedel pesmi Levičnika, Maverja, Tomca in Hribarja-Fabiana. Dirigiral je Andrej Budin, pri orglah pa je bil Antek Klančič.

Navdušenje poslušalcev je dokazal bučen in dolg aplavz, ki ob zaključku zadnje božične pesmi nikakor ni hotel ponehati.

Predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič je podelila simboličen dar župniku iz Ronk, msgr. Virgulinu za njegovih 35 let delovanja v Laškem. Inženir Karel Mučič pa je kot predstavnik Slovencev v Laškem podelil dve plaketi sodelujočima zboroma v spomin na to srečanje.

Večer se je nadaljeval v bližnjih prostorih ob okusnem domačem pecivu, dobri kapljici in prijetnem pogovoru ter sponznanem petju.

K. M.

Minister Santuz na goriški občini

V soboto, 16. januarja, je uradno obiskal goriško občino minister za javne zadeve poslanec Giorgio Santuz. Ta je med drugim edini predstavnik naše dežele v ministrskem svetu in politično pripada Krščanski demokraciji. Vrsto let je že bil poslanec v parlamentu, večkrat pa tudi državni podtajnik v raznih prejšnjih vladah.

Na sedežu občinske uprave je ministra (ki ga je spremljal goriški prefekt dr. Garcia) sprejel župan dr. Scarano z občinskim odborom. Ta je izrekel ministru dobrodošlico v imenu občinske uprave in poudaril že trdne prijateljske vezi, ki jih ima minister z mestom Gorica in pokrajino. Prikazal je nekatera vprašanja, ki posebej zadevajo goriško občino, med drugim prestop občine v prvo zadevno kategorijo, ki mora odražati posebno stvarnost našega mesta in njegove tudi mednarodne in obmejne vloge. Med drugim je dr. Scarano omenil problem univerze, ki se zdaj pripravlja v Gorici, pa tudi šolstva nasploh in zlasti še dejstva, da imamo pri nas dvojne šole, italijanske in slovenske vseh stopenj in smeri. Podčrtal je še pomen goriške občine pri obmejnem sodelovanju. Odbornik Slovenske skupnosti Andrej Bratuž je v kratkem posegu prikazal ministru vprašanje zaščite za slovensko manjšino v naši deželi ter se zavzel za to, da vlada poskrbi za ustrezno in pravično zakonsko ureditev celotnega vprašanja, saj se prav sedaj spominjamo štiridesetletnice republiške ustave, ki v svojem šestem členu določa manjšinsko zaščito.

Minister Santuz je v svojem govoru izrazil pripravljenost za reševanje vseh problemov, ki mu jih je občinska uprava prikazala. Posebej je tudi poudaril potrebo po dejanski ohranitvi in požitvi sožitja in

sodelovanja. Glede slovenskega vprašanja je minister izrazil prepričanje, da se morajo prav z ustvaritvijo pravih ustreznih pogojev Slovenci čutiti enakopravne državljanom italijanskega jezika. Obenem je dejal, da mora tudi sodelovanje s Slovenijo in Jugoslavijo pripomoči h gospodarski stabilizaciji te države. Furlanija-Juljska krajina pa mora vedno bolj, kot obmejna dežela Evropske gospodarske skupnosti, sodelovati v tem procesu.

Minister je tudi poudaril, da mora Gorica tudi v deželnem okviru ohraniti svojo posebno vlogo in pomen, tudi sredi večjih sosedov, kot sta Trst in Videm.

—0—

GORIŠKA OBČINA IN POKRAJINA

Prejšnji teden sta se na skupni seji na goriški občini sestala goriški pokrajinski in občinski odbor. V uvodnem delu seje sta župan Scarano in predsednik pokrajine Cumpeta poudarila osnovno potrebo po večjem in boljšem sodelovanju med obema glavnima javnima upravama na Goriškem. V nadaljevanju srečanja so se nato predstavniki obeh uprav dotaknili vseh najbolj perečih vprašanj, ki spadajo v njune pristojnosti. Tako so posebej poglobili razne gospodarske in šolske probleme, med temi zlasti vprašanje bodoče univerze, in obravnavali tudi širše in nelahko reševanje drugih zadevnih vprašanj. Načelno so predstavniki obeh javnih uprav odločno potrdili deželno enotnost in seveda tudi sedanjí obseg goriške pokrajine.

Naslednje srečanje bo verjetno ob koncu tega meseca ali na začetku februarja in bo na sedežu pokrajinske uprave.

Božičnica na Mirenskem Gradu

V nedeljo, 10. t.m., je bila na Mirenskem Gradu tradicionalna božičnica Goriškega pastoralnega področja, tj. ozemlja, ki združuje dekaniji Nova Gorica in Dornberk. Zbrano ljudstvo, ki je v velikem številu prihitelo v prostorno gradensko cerkev, je že pred mašo zapelo dve znani božični pesmi, nato pa se je pričela maša, ki jo je daroval superior samostana lazarištov na Gradu Stanko Lipovšek. Že med obredom je dve pesmi zapel cerkveni pevski zbor z Vogrskega, nekatere pesmi pa tudi vse ljudstvo, sledil je nato nastop naslednjih pevskih zborov: mešani orgelske šole iz Nove Gorice, mešani iz Mirna, otroški, mladinski in združeni iz Šempasa, mešani iz Šempetra, enake sestave iz Bilje, otroški in odrasli mešani iz Nove Gorice (Kristus Odrešenik), otroški in odrasli mešani iz Nove Gorice (Kristus Odrešenik), otroški in odrasli mešani s Kapele (Nova Gorica), moški zbor Bilje - Orehovlje - Miren ter mladinski mešani iz Vrtojbe.

Raven petja in umetniška dovršenost sta se od zbora do zbora razlikovali, vendar je po splošnem mnenju letos kvaliteta na-

sploh bila višja, kar je deloma zasluga novih mladih moči tako pri dirigentih oz. organistih in tudi pevovodjih. Očitno je, da bosta obstoj in delovanje orgelske šole v Novi Gorici kmalu obrodila sadove, ki bodo pozitivno vplivali na rast glasbene kulture v cerkvah na Primorskem. Razveseljivo dejstvo letošnje božičnice je bilo tudi precejšnje število otroških oz. mladinskih pevskih zborov. To nas navaja k misli, da bi morda to prireditve v bodoče razdelili na dva dni, tako da bi en dan bil namenjen samo odraslim pevskim zborom, en dan pa mladinskim oz. otroškim.

Božičnica na Mirenskem Gradu nam je podala prerez stanja cerkvenega petja predvsem na spodnjem Vipavskem, nastopajoči pa so res številnim poslušalcem podarili lepo duhovno doživetje, kot je v kratkem nagovoru ob koncu poudaril tudi mirenski župnik Mirko Žakelj, ki je v Goriškem pastoralnem področju odgovoren za glasbo. Kot vedno, je tudi organizacija te zahtevne prireditve dobro potekala, za kar gre zahvala vsem tistim, ki so pri tem aktivno sodelovali.

Novice z Goriškega

PIANIST ALBERTO VEGGIOTTI
V GORIŠKEM AVDITORIJU

Z recitalom pianista Veggiottija se je odprla sezona združenja »Lipizer« v novem letu. Začel se je ciklus Nedeljskih koncertov z matinejo 10. januarja.

Umetnik iz Bergama je izvajal program, ki je bil nekakšen pregled dveh stoletij glasbene ustvarjanja: preko čiste linearnosti Bacha (Kromatična fantazija in fuga) nas je pianist popeljal v ekspresivno in romantično Chopinovo klimo, ki nikoli ne izzveni banalno. Respighijeve gregorianske melodije v njegovem Preludiju so bile že pogled v modernost, ki se je pod Veggiottijevimi prsti glasila živahno in optimistično.

Končni del koncerta je predstavljala skladba Mussorgskega Slike z neke razstave, ki je kljub svoji nenavadni težavnosti bila izvedena nad vse prijetno, bodisi v svojih živahnih kakor svečanih odlomkih. Odobravanje občinstva je bilo burno in je doseglo še izvedbi izven programa: Debussyjev Arabesque in Preludij, ki ga je uglasil sam izvajalec. Napovedovala in razlagala je prof. Chiara Bledig.

L. Q.

NOVA ŠTEVILKA ŽUPNIJSKEGA VESTNIKA »UKVE«

Pred božičem je v Ukvah izšla edina lanska številka župnijskega vestnika »Ukve«. V 13 letih od začetka izhajanja pa je to že 32. številka. Natisnjena je na 12 straneh s številnimi fotografijami. Odgovorni urednik je župnik Marjo Gariup.

Ves uvodni del razgibanega glasila je posvečen najpomembnejšemu dogodku lanskega leta v Ukvah: obnovi in odprtju župnijske cerkve preteklega 29. novembra, ko so bile končno odpravljene posledice potresa in je bila vsa stavba prenovljena, pobeljena, razsvetljena in opremljena z ogrevalnimi napravami.

Slovesnega odprtja sta se udeležila tudi videmski in ljubljanski nadškof msgr. Battisti in msgr. Šuštar. Poročilo o dogodku prinaša njune besede, kot tudi pozdrave predstavnika župnijskega sveta dr. Alija Omana, župnika Maria Gariupa in župana občine Naborjet-Ovčja vas Antona Ehrlicha. Sledijo še gospodarska poročila, seznami darov in druge podrobnosti.

V vestniku Ukve je nato po mesecih objavljena kronika pomembnejših dogodkov v vasi in župniji leta 1987.

Kinoatelj iz Gorice pripravlja, v sodelovanju z Viba filmom, RTV Ljubljano, ŠKUC-Forumom, ZSKD-jem in East West Film Institutom, tretjo izdajo **Film Video Monitorja**, pregleda slovenske filmske in tv video proizvodnje v letu 1987. Festival bo v goriškem Kulturnem domu od 26. do 31. januarja.

Objavljena so nadalje poročila o Klubu 3P, o zboru »Ojsternik« in o brošuri, ki je bila izdana ob slovesni otvoritvi obnovljene cerkve. V njej so zgodovinska pričevanja o preteklosti Ukev.

Nekaj je še božične vsebine, poročil in pa otroških spisov.

Posebna rubrika je namenjena političnim in narodnopolitičnim odmevom, tudi s polemično vsebino, glede dogodkov v Kanalski dolini.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob izidu razčlenjene in bogate revije »Iniziativa Isontina«

Goriški center za politične, gospodarske in družbene študije »Rizzatti« že 29 let izdaja glasilo »Iniziativa Isontina«, ki iz leta v leto potrjuje, da gre za pestro, zanimivo in razčlenjeno publikacijo. Za tako smemo oceniti tudi zadnjo 89. številko, ki je izšla ob koncu lanskega leta. Tudi v tej številki se vrsta sodelavcev loteva raznih aktualnih vprašanj, urbanističnih problemov goriške občine in združništva, ki naj bi odpiralo nove zaposlitvene možnosti za mladino. Zanimivi so zapisi o gospodarstvu in vprašanju avtonomije glede na Furlane. Posebno poglavje je posvečeno zgodovinskim člankom in zapisom o kulturi in umetnosti. Tudi v tej številki je govor o Cerкви, nekaj strani pa je posvečenih raznim recenzijam in »dnevniškimi« zapisom, v katerih revija beleži nekatere pomembnejše dogodke v preteklih mesecih.

Uvodnik je posvečen političnim vprašanjem v luči minulih dogodkov in novim perspektivam, ki se napovedujejo v letu 1988. Sintetično se uvodnik loteva vseh najvidnejših vprašanj, ki so aktualne v sedanjem političnem trenutku v Furlaniji Julijski krajini in med drugim omenja vprašanje globalne zaščite za slovensko narodno manjšino in izvajanje Osimskih sporazumov ter dobre sosedske odnose z Jugoslavijo.

Poseben članek je revija posvetila slikarju Zoranu Mušiču, ki mu je pred nekaj meseci bilo podeljeno častno meščanstvo Gorice. Ob vrsti člankov, ki obravnavajo vprašanja s področja zdravstva in gospodarstva, je še posebej zanimiv članek, ki poroča o možnosti, da bi v Tržiču zgradili novo večjo termoelektrarno. Prav tako prinaša zanimive zaključke prispevek o zaposlovanju mladih glede na možnosti, ki jih nudi za-

kon o združništvu. Vedno bolj pogosto je v deželni politični krog govora o »furlanskem avtonomističnem gibanju«. To vprašanje predstavlja bralcem Raimondo Strassoldo. Vrsta pomembnih prispevkov je objavljena pod zaglavjem »zgodovina«. V tem okviru velja omeniti prispevek Luigia Tavana o spominih duhovnika Grusovina na vojne in povojne dogodke v obdobju 1915-1922. Celso Macor je objavil članek, v katerem razčlenjuje dogodke in posledice italijanskega poraza pri Kobaridu v oktobru leta 1917. Ti članki so tudi opremljeni z zanimivimi fotografskim gradivom. Ferruccio Tassin objavlja članek o Bernardu Mariji de Rubeisu, dominikancu, ki je bil rojen leta 1687 v Čedadu in je še danes znan kot eden najpomembnejših zgodovinarjev, ki so pisali o preteklosti oglejskega patriarhata. Bil pa je ta mož tudi eden vidnejših teologov svojega časa. Rubrika, ki je posvečena kulturnim novicam, objavlja članke o Biagi Marini, o kulturno-literarnem ustvarjanju na Madžarskem na začetku stoletja in v obdobju do konca druge svetovne vojne ter o znanem italijanskem prevajalcu iz nemščine Ervinu Pocarju, ki je svoja mlada leta preživel v Gorici. O zanimivem in bogatem delovanju likovnih galerij pišeta Luigi Danelutti in Fulvio Monai. Med recenzijami pa je še posebej zanimiv zapis o publikaciji, ki je posvečena rajnemu škofu Pietru Cocolinu, ob peti obletnici njegove smrti.

Tudi ta številka revije »Iniziativa Isontina« je torej bogata in zanimiva. Bralec lahko v njej najde vrsto zanimivih vesti o vseh tistih vprašanjih, ki so značilna za politično, gospodarsko in družbeno življenje na področju Goriške, a tudi v širšem smislu vse Furlanije Julijske krajine.

Smoletov »Krst pri Savici« v izvedbi SSG

Komorni oder, ki je bil tudi pri nas dokaj poznan v petdesetih in šestdesetih letih, ko sta za bralne predstave po naših društvih in domovih skrbela Slovenski, oziroma Radijski oder, je z uprizoritvijo odlomkov iz Smoletove drame dokazal vso svojo življenjskost, tudi v sedanjem času, saj bralna izvedba, ki je namenjena ožjemu občinstvu, hote zanemari vse komponente odrske predstave, s tem pa poudarja udarnost in moč besede.

Smoletov tekst, kakor tudi sama priredba priviligirata lepoto besede, prav v tolikšni meri pa tudi globoko idejno zasnovano pripoved. Avtor »Antigone« je »Krst pri Savici« dodelal proti koncu šestdesetih let in nakazal antagonizem med pokristjanjenima Črtomiro in Gorazdom. Po krstu je Črtomir z Bogomilo odšel v Oglej, kjer pa ne more prevzeti svojega Boga, ki mu ga ponuja mediteranski patriarh. Če se je na Ajdovskem gradu fanatično boril proti kristjanom, se zdaj opredeli za prav tako vroči fanatizem v boju proti poganom: njegov Bog je rdeči Bog, ki se je prelevil iz ognja. Le v fanatizmu vidi izhod zase in za narod. Povsem nasprotno je gledanje kneza Gorazda, ki se odloči za pragmatizem, za sožitje z germanskim in latinskim svetom, ker je po njegovem mogoče zagotoviti obstoj naroda le z vsakodnevnimi kompromisi. Drama

se konča s Črtomirovim umorom Bogomile in njegovo obsodbo na smrt. Sporočilo zadeva torej eno večnih dilem, ki je tudi za nas sila aktualna, saj gre zamisel preko dogodkov pokristjanjevanja in zadeva občo človeško družbo, v kateri je še vse preveč simptomov ideološkega fanatizma.

Izredno močno figuro fanatično zasanjanega Črtomira je v režiji Jožeta Babiča ustvaril To-

V DRUŠTVU SLOVENSКИH IZOBRAZENICEV v Trstu, Donizettijeva 3, bo v ponedeljek, 25. januarja, gost prof. James Davis, avtor zgodovine kraške družine v luči svetovnih dogodkov »RISE FROM WANT«. Začetek ob 20.30.

ne Gogala. Njegov Črtomir je tipični fanatik, ki se ne ozira na levo ali desno, ki ga lahko najdemo tako v skrajnih desno ali levo usmerjenih strankah, med teroristi in ogroženimi narodnostmi. Nastopajo še Bogdana Bratuž, Maja Blagovič, Stojan Colja, Vladimir Jurc, Alojz Milič in Anton Petje. Glasbo je prispeval Pavle Merku.

Saša Rudolf

Sodobno kmetijstvo

Delo čebelarjev v januarju

Na podlagi ocenitve uspeha ali neuspeha lanskoletnega čebelarjenja se bomo odločili za razširitev ali zmanjšanje čebelarškega obrata in s koliko panji, kam in kdaj bomo prevažali na pašo in ali bomo čebelarili na med ali roje. Ali bomo pridobivali matični mleček, cvetni prah, propolis, čebelji strup, komu bomo prodajali med in druge proizvode, kako se bomo borili proti noseči, pršici, varoji, kdaj in katera zdravila bomo kupili in koliko ter kako bomo v tem letu prišli do novih matic z nakupom ali jih bomo vzredili sami. Tako pripravljene načrte nam bo prihranil marsikatero nevšečnost. Presodimo, koliko satnic bomo potrebovali; čeprav jih za družino pričakujemo tri do štiri, kupimo jih 10 odstotkov več. Nakup satnic načrtujemo pozimi, da bodo dobro uležane in se ne bodo zvijale ter raztezale.

V posebnem zvezku vpišemo številko panja, izvor, starost in kakovost matice ter marljivost in zdravstveno stanje družine v minulem letu. Zdaj čebele spijo. Ker smo vzimili le močne družine z dovolj krme in mladimi maticami, se zanje ne bojimo. Skrbimo le, da je v čebelnjaku in okrog njega popoln mir. Vsako vznemirjanje lahko povzroči razširjanje gruč, s tem pa se poveča toplota v gnezdu. Zato čebele porabijo več hrane in se jim čezmerno polni debelo črevesje, nastaja pa tudi škodljiva vlaga. Polnih blatnikov se čebela lahko re-

ši le ob toplejšem vremenu. Vlago lahko deloma odpravimo z odprtimi panjskimi žreli in pravilnim paženjem, ki mora biti opravljeno z materiali, ki dobro tesnijo, obenem pa vpijajo ali celo prepuščajo vlago, toda v njih ne sme biti prepriha. Pri panjih AŽ in LR dobro služi časopisni papir, položen v nekaj plasteh. Dobro se obnese tudi penasta guma, najmanj 5 cm debela, in mora dobro tesniti. Uporabljamo jo lahko le, če so panjska vratca odprta. Pred mrzlim valom panje zapažimo. Panju LR z lepilnim trakom oblepimo reže med posameznimi nakladami, kar bolj koristi kot paženje ob strani s strešno lepenko ali čim drugim.

Enkrat na teden stopimo potihoma v čebelnjak in pregledamo ter po potrebi obnovimo vabe za miši. Pregledamo tudi žrela panjev in odstranimo sneg, led ali mrtvice, da bo zračenje panjev boljše. Čebelarji, ki so dali čebelam premalo krme v tem času, prisluškujejo z gumijasto cevko, nekateri pa celo tolčejo po panjih, da bi po glasovih čebel ugotovili, kakšne so razmere v čebeljih družinah, kar je nepotrebno, saj s prisluškovanjem in tolčenjem povzročamo samo nemir. Čebelam v stiski zaradi mraza ne moremo pomagati, zato jim damo v jeseni liter ali dva hrane več.

V tem času naredi veliko škode ptice sinice, ki se jih ubranimo, če čim dlje od našega čebelnjaka namestimo polne krmil-

nice. Nikar pa naj ne bodo krmilnice v bližini čebelnjaka, ker bi s tem privabili še več ptic. Sneg sproti čistimo izpred čebelnjaka, vsaj v razdalji dveh metrov, odstranimo ga tudi s streh. Če pa odmetani delni kopen, posujmo tudi tega. S tem ob izletnem času čebel rešimo marsikatero čebelo. Če je sneg zametel panje LR, ga ne odmečemo. Panje pustimo zasnežene, ker je sneg najboljša toplotna izolacija. Kadar nakladni panji niso popolnoma pokriti s snegom, z njimi ravnamo podobno kot s panji AŽ.

V shrambi pregledamo, očistimo in popravimo čebelarstvo orodje, še enkrat preberemo satje. Najboljše odberemo, slabše, črno, ki je poškodovano ali polno trotovine, pa izločimo za kuhanje voska. Pri tem delu moramo biti res natančni in za nadaljnjo rabo izločimo res najboljše, mlado do konca izgrajeno satje. Panje AŽ, prašilčke, naklade, strehe in podnice panjev očistimo voska in zadelavine, jih popravimo, razkužimo in prebarvamo. Prijavimo odvzem matic in si oskrbimo potrdilo o zdravju čebel.

Naj poudarim, da bo posvetovanje slovenskih čebelarjev v soboto, 13. februarja, v Ljubljani, kjer bo proslava 90 letnice slovenske čebelarstva organizacije.

Z. T.

—o—

V soboto, 6. februarja, bo odposlanstvo Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije opravilo obisk v Furlaniji Julijski krajini, kjer bo gost Slovenske skupnosti. Odposlanstvo bo vodil predsednik Jože Smole.

LEV DETELA

Dunajski valček

4 za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

Pospremil sem jo do prvega taksija v bližini Mexico-Platza.* Preden sva se poslovila, je pristavila, da stanuje trenutno pri očetu v njegovem dunajskem mestnem stanovanju. Grof je v zadnjih letih zelo oslabil in se precej postaral. Vendar bi se gotovo razveselil, ko bi ga obiskal kdo iz njegovega starega kraja, na katerega se vedno bolj sentimentalno spominja.

»In če me imate kaj radi,« je še napol zvijsko pristavila, »ne bodite prosim z njim preveč nacionalistično ostri. To ga vrže popolnoma iz tira in zdaj, ko je tako slab, se bojimo, da bi ne bilo zanj dobro ...«

»Ja, ja, gospa,« sem ji precej hladno zatrdil, medtem ko me je moj lepi otroški spomin na grofično in grofovstvo zdaj skoraj popolnoma minil.

»Rešil sem jo pred vodo, nesrečno bitje,« sem si mislil, »pa ne vem, zakaj je tako žalostna. Več ne morem storiti. Zdaj ji naj pomagajo drugi.«

Povedal sem ji, da moram že pojutrišnjem Dunaj zaradi službenih obveznosti spet zapustiti. Sicer pa se bom v doglednem času spet moral muditi na Dunaju, in potem bi, če bi jih preveč ne motilo, rad potrkal na njihova vrata ...

»Zelo nas bo veselilo, gospod Lebič,« je živahno vzkliknila.

Odhajal sem proti svojemu hotelu. V srcu so me bolele nacionalistične godlje, ki so si jih skuhalo Nemci in Italijani na Slovenskem. Naj me pustijo na miru, mene se vse to sploh ne tiče! Ko je bila vojna, sem bil še premlad, da bi odgovarjal za kar koli. Naj vsi ti sami pojedjo prevročo juho, ki so si jo zabelili

po lastnih pravilih. Ne bom je obiskal, lepe Ane Marije, in njene grofovskega očeta! Dunaj me zelo dolgo ne bo videl!

Čez dva dni sem se odpeljal v domovino, kjer sem si skušal dopovedati, da čudno nočno srečanje na dunajskem mostu ni bilo nič posebnega.

Drugo srečanje: PRI GROFU NA DUNAJU

Več kot dve leti nisem zatem mogel na Dunaj. Sredi poletja takoj po srečanju z Ano Marijo sem se mudil v tistem rojstnem mestecu ob Dravi. V krajevnem muzeju sem si ogledal prijetno in večje urejeno razstavo o socialnem in gospodarskem razvoju mesteca skozi zadnja stoletja. Tu sem po naključju naletel tudi na omembo družinskega imena Sternberg, a ne le v zvezi z gradom, ki jim je stoletja pripadal. Po pravici povem, da sem precej začuden kaj kmalu ugotovil, da se je oče zdaj na Dunaju živečega starega grofa odločno zavzemal za gospodarski napredek našega kraja, predvsem pa za hitro izgradnjo štajerskopanonske železniške proge. Presenečeno sem ogovoril mlado zgodovinarico, ki je razstavo pripravila, in ji povedal, da sem se rodil v tem mestu, vendar mi o prizadevanjih Sternberga za gospodarski napredek mesta in dežele ni bilo do zdaj nič znano. Nasprotno, mislil sem, da je bila to nemčurska, oziroma ostra nemška družina, ki je skrbela le za svojo korist, pa za razcvet združenega nemštva med Slovenci, zelo malo pa za večinski slovenski rod ob Dravi.

Zgodovinarica mi je sicer obotavljaje zatrdila, da imam pravzaprav prav, vendar so tu in tam tudi kake izjeme, ki samo potrjujejo pravilo. Rudolf Sternberg je bil plemiški človek starega kova, ki se je bolj malo oziral na narodne spore, ki so se pojavili sredi prejšnjega stoletja. Pravzaprav je živel v duhu za sto let nazaj, še ves v starem gorečem domoljubnem navdušenju za skupno stvar v imenu cesarja in velike slavne domovine. Domišljjal si je, da mora kot potomec starih plemičev tudi sam skrbeti za deželni blagor. Čeprav je v filozofskem smislu sovražil vedno uspešneje se uveljavljajoči liberalizem s številnimi

* Trg v drugem dunajskem okraju, v bližini Donave.

— Si slišau a ... Brežnjeva so začeli žagat.

— Pej kej ga čejo žagat. Sej je umrou.

— Znam tudi jest, de je umrou, ma u realnem socjalizmi žagajo moža šele po smrti. Vidi, denmo reč, Stalina. Dokler je biu živ, je blo vse dobro jn prou. Je biu oče narodov, je biu veliki vojskovodja, krstili so Caricin na Stalingrad, pole tolko majnjih krajev so bli Stalinovo, fabrike so ble Stalin jn ceste jn placi jn spomeniki jn vse sorte. Jn tudi kadar je umrou so ga narprej denili u tisti mavzolej zraven Lenina. Ma kadar so bli vsi gvišni, de je prou zares umrou, so ga vrgli ven z mauzoleja jn pole začeli podirati vse spomenike jn zbrisali vsa jmena od Stalina po fabri-

kah, mestah jn cestah. Jn Stalingrad je poslou Volgograd.

— Ma ja, zastopem. Kej češ, so spoznali de je biu žleht. Posebno kadar je vse njegove grehe našteu Hruščev.

— Ma Hruščeva so odžagali, kadar je biu še živ. Ma pole so ga zbrisali ses useh fotografij jn ga niso nikjer več imenavali. Je koker de ga nikoli ni blo. Totalna likvidacija.

— Jn kej si tou povedat od Brežnjeva?

— Ja, zdej ke je gvišno, de je mrtev, so pej odkrili, de je zganjau veliko korupcijo. De je protežirau vso svojo žlahto jn de je pod njem cvetelo podkupovanje. Jn tudi ž njim so delali kult osebnosti jn krstili ceste jn kašna majnja mesta na jeme od Brežnjeva. Jn zdej so vse tu začeli brisat jn stavet spet stara jmena. Jn taku ga žagajo z ruske zgodovine.

— Ma vselih ni lepu, de Rusi vse svoje glavne sekretarje taku stavejo u neč. Ke taku dajejo materjal sovražni, kapitalistični propagandi. Sej pole ni čudno, če je zdej, koker prave Gorbačev, vse narobe.

— Ja, po tem koker govorijo jn ravnaajo zgleda, de tisti, ke rihtajo Rusijo mislejo, de so ruski realni socjalizem nardili jn vodili samo bol škrt al žleht sekretarji. Še dobro, de pestijo Lenina u miri.

— Ja, tisto z Leninam je pej sama mistika. Kej se prave ga balsamirat, naredet mavzolej jn vojaško vahto? Kej ni tu mistika? Ma Marx jn marksizem je pruti mistiki!

— Znaš kej Jakec! Moučmo, ke se ne spleča govort.

Sv. Hema Krška

■ nadaljevanje s 3. strani

in premoženja. Toda vse svoje veliko premoženje je Hema razdala za zidavo novih cerkva, za nove fare in samostane. Med samostani, ki jih je ustanovila, sta bila najpomembnejša moški benediktinski samostan v štajerskem Admontu, ter ženski oz. nunski samostan na Krki. Iz slednjega je bila leta 1072 ustanovljena škofija, naslednica pokrajinske škofije pri Gospe Sveti. Po stoletjih se je razširila, zajela pod cesarjem Jožefom II. (1780) vso koroško deželo, in ima danes sedež v Celovcu. Grofica Hema je umrla 29. rožnika 1045 in je pokopana v stolnici na Krki, ki jo je bila ustanovila.

Slovensko cerkveno zgodovinopisje, predvsem pa slovenska cerkev, ne bi smela še nadalje spregledovati bodisi sv. Heme in njenega dela, kakor tudi sv. Modesta, apostola Karantanije, kakor se je dogajalo doslej, ko sta bili ti svetniški osebnosti ob zidavi novih cerkva in postavljanju kapel popolnoma prezrti. Ali se odgovornim nista zdelala dovolj sodobna ali »ekumenska«, mogoče preveč slovenska, karantanska, in premalo slovanska? Ali ima pri pospeševanju češčenja kakega svetnika med našim ljudstvom več besede ideologija, četudi panslovanska, kakor pa slovenska zgodovinska in verska resničnost? Kakorkoli že, zapostavljanje obeh karantanskih svetnikov v slovenskem češčenju bi moralo končno prenehati.

j.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

spori med narodi, pa mu gospodarska prizadevanja niso bila tuja. Po naravi se je, odkar je politično plemstvo vedno manj veljalo, veliko ukvarjal z gospodarskimi problemi svojega posestva, v dunajskem zboru pa je ta nagnjenja spretno povezal z vsesplošnimi gospodarskimi nalogami časa. Ko so hoteli železniško progo začrtati kar štiri kilometre od našega mesteca, se je tako stanovitno in odločno boril za ugodnejši položaj, da je dosegel današnje prijetno stanje, saj je železniška postaja oddaljena le kilometer od mestnega središča.

Zdaj, ko sem zvedel nekatere zanimivosti o družini Sternberg, me je začela privlačevati misel, da bi na Dunaju kljub vsemu obiskal čudaško Ano Marijo in njenega postaranega očeta. Ko sem se spet vozil na svoji poti skozi štajerske doline v zamolklo ropotajočem vlaku, sem moral veliko misliti na noč nad Donavo. Še bolj pa mi je spomin, čimbolj se je vlak čez Semmering* poganjal naprej proti avstrijskemu glavnemu mestu, odganjalo nazaj, v čase rane mladosti, ko sem boječe in v velikem pričakovanju stal pred velikimi zaklenjenimi grajskimi vrati in se je kot podoba iz sanj po prelepem parku sprehajala svetlolasa Ana Marija ...

Na Dunaju so me številni službeni opravki tako zaposlili, da sem z obiskom pri grofu odlašal, oziroma sem nanj bolj ali manj pozabil.

Sredi oktobra, ki je v Podonavju ponavadi neprijetno vetroven, pa je naključje hotelo, da nekaj dni nisem mogel opravljati poklicnih dolžnosti. Takoj sem se spomnil na družino Sternberg in na polovično obljubo, da jih bom obiskal, ki dela, kot je znano, dolg. Med sunki vetra sem zapustil majhen in čist hotel v sedmem okraju in se s taksijem odpeljal v središče mesta. Sternbergovi so namreč živeli v prvem okraju v bližini lepe palače Harrach, na Helferstorferstrasse. Ulica mi ni bila neznana. Pred nekaj leti, ko je bil Dunaj še razdeljen na štiri zasedbene cone, sem leto dni študiral na dunajski univerzi. Večkrat sem se iz skromne podstrešne sobice, v kateri sem stanoval, odpravil po

cesti med reko avtomobilov, tramvajev in pešcev po širnih mestnih ulicah in se predal mrzličnemu valovanju nervoznega časa. Povsod so še zevale rane iz vojnega obdobja. Na pol porušena operna hiša, nekdanji ponos bleščečega Dunaja, sveti Štefan z razbitim stolpom, barantanje in sprenevedanje tihotapcev po cestnih zakotjih, kjer je cvetela črna borza, ta podoba tedanjih stisk; vse to je pričalo o pravkar prestanih strahotah! Številni invalidi in reveži, ki niso skrivali svoje življenjske nesreče, so bili razpoke v častiljivem zidovju mesta, brazgotine na telesu nekdanje prestolnice narodov. Po ulicah so se zmagoslavno vozili štirje zmagovalci v džipu in z nestrpnno odločnostjo oznanjali svoje ukaze o novem življenju. V kletnih pivnicah, na vinorodnih strminah Grinzinga,* v prijetnih vinotočih, pod v bombnem napadu razbitem železju še nedavno vrtečega se praterskega velikega kolesa, so sedeli agenti tujih sil in nastavljali pasti svojim nasprotnikom. Stari demokratični avstrijski politiki so skušali pozdraviti posledice nacističnega zatiralskega obdobja. Borili so se za obnovo domovine in za državno samostojnost, v želji, da Sovjeti, Amerikanci, Angleži in Francozi Avstrijo čim prej zapustijo.

Helfersorferstrasse sem z lahkoto našel. Stopil sem v vežo stare, gosposke mestne hiše. Po marmornatih stopnicah, pokritih s svetlorjavno preprogo, sem se odpravil v drugo nadstropje. Na velikih, z bakrenimi ploščicami obitimi vrati se je bleščala položena tablica z napisom: Grof Sternberg. Spomnil sem se, da nisem prijavil obiska po telefonu, kot se spodobi civiliziranemu človeku. Tako se mi bo zdaj kaj hitro lahko zgodila velika neprijetnost, saj me bo grof bržkone imel za neurejenega balkanskega pritepenca brez uglajenih navad. Zato sem okleval pred vrati in pred vabeče se svetlikajočim zvoncem, ki me je klical, naj se opogumim in poskusim srečo.

Moralo je miniti že nekaj minut, jaz pa sem še vedno stal pred vrati in nisem nič storil.

* Gorski predel, ki loči Štajersko in Nižjo Avstrijo. Izraz je nastal iz staroslovenske besede Smrečnik.

* Področje v 19. dunajskem okraju.

(Dalje)